

Overweging oecumenische viering bij het begin van de Week voor de Eenheid van de Christenen - Dominicuskerk Utrecht, zondag 19 januari 2014

In zijn nieuwjaarstoespraak zei paus Franciscus niet alleen dat wij allen broeders en zusters van elkaar zijn, kinderen van dezelfde hemelse Vader, maar ook dat wij een gezamenlijk lot delen. Misschien is een van de zegeningen van de twintigste eeuw wel de groei van het besef bij veel mensen dat we als aardbewoners meer en meer op elkaar zijn gaan lijken en dat we als mensen van alle continenten van elkaar afhankelijk zijn. Het idee van de *global village*, de wereld als een dorpsgemeenschap, kon ontstaan dankzij de intensivering van de contacten tussen mensen over de hele aarde. De generatie die nu opgroeit met de moderne sociale media, is al hoe langer hoe meer vertrouwd met een grenzeloze wereld.

Dat besef van verbondenheid van alle mensen op de wereld, dat ik zojuist voorzichtig een zegen noemde, is ook een *'blessing in disguise'*, een geluk bij een ongeluk. Want een ander beeld dat opdoemt is het besef van verbondenheid in kwetsbaarheid. In dat verband spreken we ook wel over 'ruimteschip aarde'. We zijn allemaal aan boord van hetzelfde ruimteschipje, onze planeet. Sommigen behoren tot de bemanning en de meesten zijn passagiers. Of moeten we zeggen: sommigen *denken* dat ze bij de bemanning horen en anderen *menen* dat ze alleen maar passagier zijn. Zoals een schip tegen de achtergrond van de oceaan een stipje is, een kwetsbaar bouwsel dat zomaar verzwolgen kan worden door de golven, zo is de aarde ook maar een kwetsbaar stipje in een onmetelijk heelal. En wij mensen zijn, menend vooruitgang te boeken, heel slordig met dat ruimteschipje omgesprongen. We hebben in onze drang naar meer en meer, naar economische groei, een enorme aanslag gepleegd op de voorraden grondstoffen en op de longen van de aarde, het tropisch regenwoud. En hoewel de aarde zelf daar wel tegen kan, wij hebben daarmee het natuurlijk evenwicht zodanig verstoord dat ons eigen overleven in het geding is. Sommigen zeggen dat het een minuut voor twaalf is, anderen menen dat we nog wel even tijd hebben om het tij te keren. Hoe dan ook, de moderne mens is zich ook bewust aan het worden van de gevolgen van eenzijdig consumptief gedrag. Daarmee groeit een besef van lotsverbondenheid. En dat besef doet het belang van onderlinge verschillen wel verbleken. Anders gezegd, in onze tijd kunnen we de verschillen die er tussen mensen bestaan ook relativeren, juist ook omdat we op grotere schaal zien hoezeer we op elkaar zijn aangewezen om deze aarde leefbaar te houden.

Paradoxaal genoeg, maken we in onze tijd toch nog mee hoe mensen elkaar naar het leven staan. Er worden nog steeds conflicten uitgevochten tussen groepen, zoals in Syrië, Zuid-Soedan, de Centraal-Afrikaanse Republiek en Kongo. Het gaat hierbij om belangen die vaak terug te voeren zijn op een oneerlijke verdeling van grond en grondstoffen en op het niet erkennen van rechten op een eigen cultuur.

Ook in de regio waarin de verhalen van de Bijbel zich afspelen is er nog immer strijd, alsof er nooit iets is veranderd sinds die dagen. En dan te bedenken dat het besef van lotsverbondenheid van alle mensen al te horen valt uit de mond van onze aartsvader Abraham. "*Waarom zouden we ruzie maken, of jouw herders en de mijne? We zijn toch familie?*"

Abraham vestigde zich met zijn neef Lot en hun herders en al hun vee in Kanaän, om precies te zijn in het land tussen Betel en Ai. Daar woonden ook Kanaänieten en Perizzieten. Al spoedig bleek dat er te weinig plaats was voor beiden met al hun vee. Er brak ruzie uit tussen hun herders, maar Abraham, levend met zijn God, stelde voor geen ruzie te maken maar uit elkaar te gaan.

Daarbij stelde hij niet zijn eigen belang voorop, maar liet hij Lot de eerste keus: welk gebied Lot wilde bewonen, daar mocht hij zich vestigen. Lot koos het waterrijke en vruchtbare dal van de Jordaan, een gebied rijk aan steden, zoals Sodom en Gomorra. Daarna sprak God tot Abraham en Hij liet Abraham in alle windrichtingen kijken, zoals wij dat vandaag aan het begin van onze viering ook gedaan hebben. Hij nodigde Abraham uit om het land van noord naar zuid en van oost naar west te doorkruisen: dit uitgestrekte land is voor hem en al zijn nakomelingen die hem door God in

het vooruitzicht gesteld werden. Zo gaf God aan Abraham zijn zegen: hij gaf Abraham toekomst, een lééfbare toekomst.

De belofte aan Abraham mogen wij, kinderen van deze aartsvader, uitleggen als ook aan ons gedaan; daarbij gaat het niet meer om Kanaän, maar om 'de aarde, ons gegeven', '*de goede grond, het groene moederland*', waarover we zongen in ons openingslied.

Hoe kunnen wij Gods belofte van een leefbare toekomst op deze aarde, aan ons gegeven, met vertrouwen tegemoet zien? We weten dat onze aarde kwetsbaar is en dat we haar al heel veel schade hebben toegebracht. Onze aarde kan daar wel tegen, zeggen veel wetenschappers, maar wij mensen niet. Dat we het zover hebben laten komen heeft te maken met een manier van leven die niet getuigt van eerbied voor God en zijn schepping. Toekomst en zegen zijn ons door God van harte gegund, maar Hij vraagt van ons wel een leven in overeenstemming met zijn Woord, met de Tora, een leven in liefde voor God en medemens. Vaak hebben wij mensen, wij christenen, niet God en medemens lief, maar alleen ons zelf. Vanuit hebzucht en zelfoverschatting doen en deden we domme dingen.

Ook in Canada, dat uitgestrekte land waar eens de Indianen en de Inuit de Kanaänieten en Perizzieten waren, ook in dat land vestigden zich kinderen van Abraham, en zij namen het land in bezit. De oorspronkelijke bewoners werden naar de marges gedrongen, er verrezen steden met een westerse levensstijl. Talen en culturen van inheemse mensen werden weggevaagd. Zó heeft God het niet bedoeld toen hij Abraham zegende met land en toekomst!

De christenen van Canada die ons dit jaar het thema aanreiken voor de gebedsweek van de eenheid, hebben een geschiedenis van verdeeldheid. Er waren en zijn daar tegenstellingen tussen katholieken en protestanten, maar ook tussen Franstaligen en Engelstaligen, en er was een kloof tussen christenen met een Europese achtergrond en christenen die afstammen van de oorspronkelijke bevolking. Gelukkig is daar in de afgelopen tientallen jaren een ommekeer in gekomen, er is een breed gedragen oecumenische beweging op gang gekomen. En wat heel belangrijk is, er is een proces ontstaan van erkenning van het leed dat de inheemse bevolking door de nieuwkomers is aangedaan. Uit die erkenning kan heling van wonden en uiteindelijk verzoening voortkomen.

Een belangrijke vrucht van die contacten is het groeiend respect voor de leefwijze van de indianen en inuit, die een sterk besef hebben van de onderlinge verbondenheid van alle schepselen en van de schepselen met hun Schepper.

Paulus vraagt aan de christenen van Korinthe: is Christus dan verdeeld? Hij roept allen op om eensgezind te zijn. Verdeeldheid is er van begin af aan geweest in de christenheid, en vaak over kwesties waarvan je je anno 2014 kunt afvragen hoe belangrijk ze zijn. Verdeeldheid had te maken met dogma's, wijzen waarop liturgie gevierd moet worden, hoe leiding gegeven moet worden aan de kerk. Maar zoals Paulus ook opmerkte over de christenen van Korinthe: aan alles wat zij zeiden viel te merken dat het hun aan geen enkele gave van de Geest ontbrak. Het gaat om de Geest van waaruit we leven, dat bepaalt of we ons in een verbond met God verenigd weten. De Geest die ons doet leven naar het voorbeeld van onze Heer Jezus Christus, dat wil zeggen: de Geest die ons doet leven in liefde voor God en onze medemens. Liefde voor de Barmhartige is liefde voor zijn schepping, ons gegeven. Die liefde moet ons verbinden tot een leven in verantwoordelijkheid: zorg voor elkaar en voor de natuur waarvan wij mogen leven. Die gevoelde verantwoordelijkheid voor de aarde die ons in beheer gegeven is moet ons toch bovenal verbinden?

In navolging van Paus Franciscus en de apostel Paulus, spreek ik de hoop uit dat wij in staat zijn, als broeders en zusters in Christus, ook hier in Utrecht-West, iets waar te maken van onze roeping om de aarde leefbaar te houden, de hemel iets dichterbij de aarde te brengen. AMEN.

Michiel Kersemaekers